

Araştırma Makalesi • Research Article

Nigde Municipality During The Period Of Hüseyin Ülkü (1934-1940)

Hüseyin Ülkü Döneminde Niğde Belediyesi (1934-1940)¹

Cemil Adar YILMAZER²

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 15 November 2023

Accepted: 20 December 2023

Keywords:

Municipality

Niğde Municipality

Hüseyin Ülkü

ABSTRACT

The first municipal organization efforts in Niğde took place in 1869 in line with the information obtained from the Konya Province Salnamas. Following the 1864 Regulation on İdare-i Umumiye-i Vilayet (Regulation on the Tuna Province), it was aimed to expand municipal organizations in the provinces. In line with this purpose, Niğde Municipality was organized in 1869 with a mayor, a deputy mayor, an accountant, four members (aza), a clerk and a treasurer. With the 1877 Law on Provincial Municipalities, municipalities started to gain legal personality. Niğde Municipality was one of the 389 municipalities inherited by the Republic of Turkey from the Ottoman Empire. The understanding of municipalism in the Republican period has developed in the post-1930 period in terms of new laws and legislation, new institutions and practices.

The subject of this study is Hüseyin Ülkü, who served as the Mayor of Niğde between 1934 and 1940, and the services of Niğde Municipality. The main source of the study was the news published in the Resmi Niğde Newspaper between 1934 and 1940. The study also utilized the documents of the State Archives of the Presidency along with research and review works. In the light of the information and documents obtained, it was tried to reveal the administrators of Niğde Municipality between 1934-1940, its budgets, and the services provided to the people of Niğde.

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru tarihi: 15 Kasım 2023

Kabul tarihi: 20 Aralık 2023

Anahtar Kelimeler:

Belediye

Niğde Belediyesi

Hüseyin Ülkü

ÖZ

Niğde’de ilk beledi örgütlenme çalışmaları, Konya Vilayeti Salnamelerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda 1869 yılında gerçekleşmiştir. 1864 İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi (Tuna Vilayeti Nizamnamesi) sonrasında belediye örgütlenmelerinin taşrada yaygınlaştırılmaya çalışılması amaçlanmıştır. Niğde Belediyesi de bu amaç doğrultusunda 1869 yılında bir başkan (reis), bir başkan yardımcısı (muavin), bir muhasebeci, dört üye (aza) ve bir kâtip ve sandık eminden teşkil edilmiştir. 1877 tarihli Vilayetler Belediye Kanunu ile belediyeler tüzel kişilik kazanmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin Osmanlı Devleti’nden devraldığı 389 belediyeden birisi de Niğde Belediyesi olmuştur. Cumhuriyet döneminde belediyecilik anlayışı, 1930 sonrası dönemde yeni kanunlar ve mevzuat, yeni kurumlar ve uygulamalar açısından gelişme göstermiştir.

Araştırmanın konusunu 1934-1940 yılları arasında Niğde Belediye Başkanı olarak görev yapan Hüseyin Ülkü ve Niğde Belediyesi’nin hizmetleri oluşturmuştur. Çalışmanın ana kaynağını Resmi Niğde Gazetesi’nin 1934-1940 yılları arasında yayımlanan haberleri oluşturmuştur. Çalışmada ayrıca araştırma ve inceleme eserlerle birlikte Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri belgelerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bilgi ve belgeler ışığında Niğde Belediyesi’nin 1934-1940 yılları arasında yöneticileri, bütçeleri, Niğde halkına sunmuş olduğu hizmetlerin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

¹ Bu çalışma, hazırlanmakta olan “Niğde Belediye Tarihi (1869-1960)” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Cemil Adar Yılmaz, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, ayilmazer91@gmail.com. ORCID: 0000-0002-9921-4679.

GİRİŞ

Klasik Osmanlı döneminde beledi hizmetler kadılar, loncalar ve vakıflar eliyle yapılmaya çalışılmıştır. Ancak yerel yönetim anlamında resmi bir kuruluş olmamıştır (Sunay, 2008:42). Batılılaşmanın başlangıcı olarak kabul edilen Tanzimat döneminden sonra belediye yönetimi Türk idare sisteminin bir parçası haline gelmiş ve kendi memurları, bütçeleri ve yönetim organlarıyla donatılmaya başlanmıştır (Eryılmaz, 2007:186).

Osmanlı Devleti döneminde, 1854-1856 Kırım Savaşı sırasında batılı ülkelerle gelişen ilişkiler neticesinde ilk belediye yönetimini oluşturma çabaları artmıştır (Çiçek, 2014: 57). Belediye hizmetlerinin sağlanması amacıyla Şehremaneti, merkezi hükümetin başına atadığı bir "Şehremini" tarafından yönetilmiştir. "Şehremini"ye, İstanbul'da ikamet eden çeşitli Osmanlı tebaası ve esnaf arasından doğrudan padişah tarafından seçilen 12 yardımcından oluşan bir "belediye meclisi" eşlik etmiştir. Belediye meclislerinde üye olacak kişiler toplumun son derece saygın üyeleri ve toplumda söz sahibi kimseler arasından seçilmiştir. (Yaylı, 2015: 34).

Bu dönemde İstanbul Şehremanetine çok çeşitli sorumlulukların yüklendiği görülmektedir. Ancak, bu belediye yetkililerinin hâlâ merkezi yönetim organının onayına tabi olduğunu belirtmek önemlidir. Bu bürokratik yapı, örgütü başlangıçtan itibaren etkisiz hale getirmiş ve mali kısıtlamalarla birleştiğinde, çoğunlukla denetimle sınırlı olmak üzere yükümlülüklerini ancak sınırlı ölçüde yerine getirebilmiştir (Ortaylı, 2011:139).

9 Mayıs 1855'te padişahın yazılı izniyle bir İntizam-ı Şehir Komisyonu oluşturulmuştur. İntizam-ı Şehir Komisyonu 1857 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüş ve çok sayıda öneride bulunmuştur. Bunlar arasında kanalizasyon ve su sistemlerinin geliştirilmesi, sokakların temiz ve iyi aydınlatılması ve işlevsel bir muhasebe bürosunun ihtiyaçlarını karşılamak için gereken yerlerde caddelerin genişletilmesi de yer almıştır (Vural, 2004:188; Ortaylı, 2011: 141).

İntizam-ı Şehir Komisyonu tarafından hazırlanan Nizamname-i Umumi'nin Bâbîâli'ye sunulması, yapılan önerilerin en önemlisi olarak kabul edilmiştir. Bu tüzük padişah tarafından onaylanmış ve İstanbul'un her biri kendi belediye dairesine sahip olacak şekilde on dört ayrı bölüme ayrılması önerilmiştir. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı bu belediyelerin oluşturulması mümkün olmadığından öncelikle örnek bir belediye planlanmıştır. Bu bağlamda örnek belediye olarak 1858 yılında Altıncı Daire-i Belediye kuruluşu, azınlıkların çoğunlukta olduğu Galata ve Beyoğlu ilçelerinde gerçekleşmiştir. Bu belediyenin adı, ayrıcalığıyla bilinen Paris'in Altıncı Bölgesi'nin isimlendirilmesine ilham kaynağı olması nedeniyle Fransa'dan örnek alınmıştır (Yörükoğlu, 2009: 10).

Osmanlı Devleti'nde modern belediye sistemlerinin gelişmesinde Altıncı Daire-i Belediye önemli bir rol oynamıştır. Bu örgütlenme, belediye teşkilatları için Batı tarzı bir model işlevi görmüş ve uygulamaya konması, kapsamlı bir belediye sisteminin kurulması yönünde önemli bir adım olmuştur. Tarih boyunca öncelikli amaç bu belediyecilik modelini yaygınlaştırmak olmuştur (Yörükoğlu, 2009: 10). Osmanlı Devleti'nde taşrada merkezi idareyi güçlendirme ve belediyeciliği yaygınlaştırmak çabaları 1864 ve 1871 yıllarında il nizamnamesi adı altında illerde belediye teşkilat sisteminin kurulmasını amaçlayan iki kanun çıkarılmıştır (Karabulak, 2013: 50).

Osmanlı'nın başkentin idaresindeki yenilikleri nedeniyle taşra idaresinde reformlar kaçınılmaz olmuş; 1863 yılı sonunda Fuat Paşa'nın başkanlığında, Ahmet Cevdet Paşa ve Mithat Paşa'nın da katıldığı yeni düzenlemeler yapmak üzere bir komite kurulmuştur (Seyitdanlıoğlu, 1999: 55). Bu komitenin çalışmaları sayesinde bu kanun, sadece Tuna bölgesini değil devletin her bölgesini kapsayan Tuna Vilayet Nizamnamesi olarak Osmanlı tarihine geçmiştir. Bu belediye kanununa göre Tuna Vilayeti de kurulmuştur (Şentürk, 1992: 168).

Tuna Vilayet Nizamnamesi'nin ilk uygulandığı bölgelerde kurulan vilayetlerde olumlu sonuçlar vermesi üzerine Osmanlı Devleti, Vilayet Nizamnamesini diğer bölgelerde de uygulamaya geçirmiştir. Osmanlı Devleti, 7 Kasım 1864'te ülkenin mülki idare düzenini iyileştirmek ve kurumsal temellerine

bağlamak amacıyla "İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi"ni (1864 Vilayet Nizamnamesi) yayınlamıştır. Bu ferman, Osmanlı vilayetinin idari sistemini oluşturan temel belgedir (Çapar, 2019: 32). Ancak 9 ve 12 maddeden oluşan iki talimatname ile taşrada belediye teşkilatlarının kuruluşu ve belediyelerin görevlerinin neler olacağını dair ilk hukuki düzenlemeler 1867 yılında gerçekleştirilmiştir (Avcı, 2016: 169).

Osmanlı Devleti'nde 1877 yılına gelindiğinde Dersaadet Belediye Kanunu ile Vilayetler Belediye Kanunu, İstanbul dışındaki örgütlenmesinin hukuki temelini oluşturmuş, Şehremaneti olarak 1930 yılına kadar İstanbul dışında faaliyet gösterecek bir yapının oluşmasını sağlamıştır (Yörükoğlu, 2009: 4). 1877 yılında çıkarılan Vilayet Belediyesi Kanunu, Osmanlı Devleti'ndeki vilayetlere yönelik çeşitli düzenlemeleri ve yenilikleri içermiştir. Bu düzenlemeye göre altı ya da on iki kişiden oluşan belediye meclisleri oluşturulmuş ve meclis üyeleri şehrin nüfusuna göre merkezi yönetim tarafından atanmıştır. (Es, 2008: 36). Ayrıca 1877 Vilayet Belediye Kanunu ile kent planlama, kamu sağlığının korunması, pazar denetimleri gibi sosyal ve ekonomik alanlarda belediyelerin müdahalesi için yasal zemin hazırlanmıştır (Avcı, 2016: 169).

1877 tarihli Vilayetler Belediye Kanunu, belediyeleri salt bir idari teşkilat biçimi olarak kurmak yerine, onlara tüzel kişilik kazandırmıştır. Bu yasanın üçüncü maddesi, belediyeyi ilgilendiren hukuki işlemlere katılma yetkisi ve kendi varlıklarını yönetme sorumluluğu da dahil olmak üzere belediye meclisinin sorumluluklarını özetlemiştir. Bu hükümler belediyenin tüzel kişilik statüsünü yansıtmıştır (Ortaylı, 2011: 187).

Cumhuriyet döneminde belediyelerin gelişimi hususunda ise Türkiye, Osmanlı Devleti'ndeki 389 belediyeyi devralmıştır (Çelik, 1995: 593). Cumhuriyete devredilen şehirlerin 90'ında pazar yerleri, 20'sinde normal içme suyu, 4'ünde elektrik tesisatı, 17'sinde mezbaha, 7'sinde spor alanı ve 29'unda park ve bahçeler ve düzenli su erişimi bulunmaktaydı. (Bostanoğlu, 1990: 79). Dolayısıyla bu dönemde kentlerde düzenli bir altyapının olduğunu söylemek mümkün olmamıştır.

Ankara'nın başkent olmasından sonra ilk adım belediye yapısında değişikliğe gitmek olmuştur. 1924 yılında 417 sayılı "Ankara Şehremaneti Kanunu'nun yayımlanmasıyla İstanbul belediyesine benzer yapıda bir belediye yönetimi kurulmuştur. "Ankara Şehremaneti Kanunu toplam 14 maddeden oluşan kısa bir metindir. Ankara şehrinin kapladığı alan, "kendisine tabi bağ, bahçe, tarla ve otlakları içeride kalmak üzere tepelerden geçirilecek sınır" dahilindeki alan olarak tanımlanmıştır. İstanbul şehrinin uyguladığı uygun mevzuat Ankara için de geçerli sayılmaktadır. Ankara'da belediye başkanı İçişleri Bakanlığı tarafından atanmaktadır. İstanbul şehrinin görev ve yetkilerine sahiptir. 1924-1930 yılları arasında Ankara Valisi aynı zamanda şehremini görevini de yerine getirmiştir (Oktay, 2020: 8).

1923-1930 yılları arasında Ankara Şehremaneti Kanunu çerçevesinde uygulanan belediye yönetimi, daha sonraki çeşitli kanun ve yönetmeliklerin temelini oluşturmuştur. Yönetmeliklerin ilk kez yayımlanmasıyla birlikte belediyelerin sorumlulukları önemli ölçüde artmış olsa da bu görev ve sorumluluklar daha sonra merkezi yönetime bağlı kurumlara devredilmiştir (Yaylı ve Yalıkaya, 2012: 70).

Cumhuriyet döneminde belediyecilik anlayışı, 1930 sonrası dönemde mevzuat, yeni kurumlar ve uygulamalar açısından artış göstermiştir. 1930 yılında 1580 tarihli Belediye Kanunu çıkarılmış, bu kanun temel belge olarak dönemin başlangıcı olmuştur. Belediye Kanunu, 1884 yılında kabul edilen Fransız Belediye Teşkilatı Kanunu ile 1923 ve 1926 yıllarında kabul edilen ve Osmanlı yönetim sisteminin Cumhuriyet üzerindeki etkisini artıran belediye kanun tasarılarından yararlanan bir metindir. Bu yasayla 1877 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu, o yılki İl Belediye Kanunu ve 1924 tarihli Ankara Şehremaneti Kanunu yürürlükten kaldırılarak şehirler tek kanuna tabi kılınmıştır (Oktay, 2020: 10).

Niğde'de ilk belediye örgütlenme çalışmaları 1869 yılında gerçekleşmiştir. 1869 yılında Niğde Belediye Başkanı olarak kayıtlarda Muhasebeci ibaresi yer almış herhangi bir isim belirtilmemiştir. Ancak belediye başkan yardımcısı (muavin) olarak Mesut Efendi belirtilmiştir. 1869 yılında Niğde Belediye Meclisi'nde üye olarak görev alanlar ise Hacı Hüseyin Efendi, Mehmet Efendi, Yuvan Ağa ve

Agup Ağa adlı kişiler olarak tespit edilmiştir (Konya Vilayeti Salnamesi, 1286:94). Tarihi geçmişi 1869 yılına uzanan Niğde Belediyesi gerek Osmanlı Devleti döneminde gerekse Türkiye Cumhuriyeti döneminde yerel halka önemli hizmetler vermiştir. Hüseyin Ülkü de 1934-1940 yılları arasında Niğde Belediye Başkanı sıfatıyla Niğde halkında ve Niğde tarihinde yapmış olduğu hizmetleriyle önemli bir iz bırakmıştır.

1. HÜSEYİN ÜLKÜ'NÜN ÖZGEÇMİŞİ

Hüseyin Ülkü 1894 yılında Niğde'de doğmuştur. Babasının adı Mehmet, annesinin adı Rukiye'dir. Askeri Tıbbiye'de eğitim almıştır (TBMM Milletvekilleri Albümü VI. Yasama Dönemi Milletvekilleri Özgeçmişleri 1939-1943: 339). Askeri Tıbbiye Mektebinde iken Balkan Harbini yaşamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde askeri tabip olarak görev almıştır. 5 Haziran 1919 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'nın başlattığı Milli Mücadele'ye katılmak üzere Anadolu'ya geçmiştir. Sakarya Meydan Muharebesi'nde yaralanmış, Büyük Taarruz'da görev almıştır. Milli Mücadele'de göstermiş olduğu başarılar neticesinde İstiklal Madalyası almıştır. 1932 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'ne katılmış, 9 yıl Cumhuriyet Halk Fırkası Reisliği, 6 yıl Niğde Belediye Başkanlığı, VI. Yasama Dönemi'nde Kırşehir Milletvekilliği yapmıştır (Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi [BCA], Kurum:10.9.0.0, Yer:47.140.5, Tarih:1960-1961). Kırşehir Milletvekili Yusuf Ziya Somer'in vefatı üzerine 1940 yılında ara seçim yoluyla Kırşehir milletvekilliğine başlamıştır (BCA, Kurum: 30.10.0.0, Yer: 76. 502.1, Tarih:26.07.1940).

Kırşehir Milletvekilliği görevinin bitimi sonrasında Amasya Hastanesi Başhekimliği görevinde bulunmuştur. Amasya Hastanesi Başhekimliği görevini yaptığı sırada ise Niğde Hastanesi Başhekimliği görevine tayin edilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 7 Nisan 1944: 1). 1949 yılında memleketi Niğde'de Demokrat Parti'ye katılan Dr. Hüseyin Ülkü, 1950 yılında ve 1954 yılında Niğde, 1957 yılında ise Diyarbakır Milletvekilliğine seçilmiştir. Dr. Hüseyin Ülkü 1960 yılında yaşanan askeri darbe neticesinde Anayasaya aykırı kanun çıkarmak, mürakabayı yapmamak ve şahsi menfaat temin etmek suretiyle diktaya gittiği iddia edilen küçük bir zümreye yardım etmek suretiyle, Anayasayı tebdil, tağyir ve iptale teşebbüs ettiği iddiasıyla yargılanmıştır (BCA, Kurum: 10.9.0.0, Yer: 47.140.5, Tarih:1960-1961).

Hüseyin Ülkü siyasi hayatından önce Haydarpaşa Askeri Hastanesi Tabipliği, 9. Kolordu Kars Menzil Hastanesi Tabipliği, Gümüşsuyu Askeri Hastanesi Tabipliği, Niğde 11. Fırka Hastanesi Tabipliği, Niğde Belediye Tabipliği, Konya Ereğli Belediye Tabipliği ve serbest doktorluk yapmıştır. Evli ve 3 çocuk babası olan Dr. Hüseyin Ülkü 30/12/1986 tarihinde vefat etmiştir (TBMM Milletvekilleri Albümü VI. Yasama Dönemi Milletvekilleri Özgeçmişleri 1939-1943: 339).

2. HÜSEYİN ÜLKÜ DÖNEMİNDE NİĞDE BELEDİYESİNİN FAALİYETLERİ (1934-1940)

Niğde'de belediye seçimleri 1934 yılında 4 gün sürmüştür. Yapılan seçimlere katılım daha önceki yıllarda yapılan seçimlere oranla daha yüksek katılımlı gerçekleşmiştir. Belediye seçimleri için şehrin her tarafı bayraklarla süslenmiş, mahallelerde davul ve zurnalar eşliğinde şenlik havasında geçmiştir. Niğde'nin kalabalık yerlerinde konuşmacılar kürsülere çıkmış ve Seçim Kanunu'nun halka sağlamış olduğu haklardan, oy vermenin öneminden bahsetmiştir. Niğde Halkevi Bاندosu, belediye balkonuna çıkmış, İstiklal Marşı okunduktan sonra sandıklar açılmaya başlanmıştır. 4 gün süren seçimlerde ilk gün katılımın az olduğu görülmüş ancak diğer günler Niğde'nin köy ve kasabalarından halkın ulaşım imkanlarını kullanarak ciddi bir katılım sağladığı belirlenmiştir. Özellikle kadınların da seçimlere katılmış olması, katılım oranının yükselmesini sağlamıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 15 Birinci Teşrin 1934: 1).

Yeni oluşturulan Belediye Meclisi ilk toplantısını gerçekleştirmiştir. İlk toplantıya geçici başkanlığa en yaşlı üye sıfatıyla Meyli Efendi seçilmiştir. Meyli Efendi yapmış olduğu konuşmasında yeni belediye başkanı ile daimi encümenin gizli oylarla seçileceğini belirtmiştir. Yapılan gizli oylama sonucunda mevcut 19 üyenin oybirliği ile Cumhuriyet Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Bey (Ülkü) belediye başkanı olarak seçilmiştir. Belediye Başkanının seçiminden sonra ise encümen üyeliklerine Rasih ve Yusuf Kemal beyler seçilmiştir. Niğde Belediye Başkanı Doktor Hüseyin Bey'in meclis

kürsüsünden yapmış olduğu ilk konuşması şu şekildedir: (Resmi Niğde Gazetesi, 23 Birinci Teşrin 1934: 2).

“Aziz Arkadaşlar!

Bana gösterdiğiniz yüksek itimat ve teveccühten dolayı cümlenize teşekkürlerimi sunarım. Çok ağır ve mesuliyetli bir memleket işini üzerime aldığımı biliyorum. Kıymetli yardımlarınızla bu işi de başaracağımdan emin olabilirsiniz.

Suyu, havası ve tabii güzelliği hepimizce malum olan memleketimizin, ümran ve refahı neyi emrediyorsa bu uğurda durmadan, usanmadan çalışacağız. Ben de bilmukabele sizi tebrik eder ve Ulu Tanrıdan hepinize verimli başarımlar dilerim.”

Niğde Belediye Başkanı Doktor Hüseyin Bey göreve başladıktan kısa süre sonra belediye işleri hakkında direktifler almak sebebiyle Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Merkezi'ne gitmek amacıyla Ankara'ya gitmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 29 Birinci Teşrin 1934: 2). Doktor Hüseyin Bey'in Belediye Başkanlığı 30/10/1934 tarihinde Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa ve Dahiliye Vekaleti'nce onaylanmıştır (BCA, Kurum: 30.11.1.0, Yer: 91.39.16, Tarih:13.11.1934). Belediye Başkanı Hüseyin Bey Ankara'ya döndükten sonra, Niğde Belediye Meclisi 18/11/1934 tarihinde toplanmıştır. Toplantıda 4 yıllık çalışma programı, çalışma programı, kesin hesap, elektrik meselesi, olağanüstü tahsisatlar, pazar yerinin belirlenmesi, mezbaha ve hal inşası, çeşme ve su yolları ile il haritası hususlarını gündemine almıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 12 İkinci Teşrin 1934: 3).

Niğde Belediye Başkanı öncülüğünde toplanan Belediye Meclisi, Belediye Başkan Yardımcılığı görevine Rasih Bey'i, Vahdi ve Hasan Beyleri ise katipliklere seçmiştir. Mesai Encümenine Naim Bey, Kadir Bey ve Halil Bey, Mali Encümenine Vahdi Bey, Kemal Bey, Hasan Bey, Sıhhi Encümenine Müslim, Mustafa Sami ve Ahmet beyleri, Dahili Encümenine ise Rasih Bey, Meyli Bey ve Mustafa Bey'i seçmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 26 İkinci Teşrin 1934: 2).

Soyadı Kanunu'nun çıktığı 1934 yılında Niğde Belediyesi'nde görev alan memur ve üyeler kanunun Niğde genelinde uygulanması bağlamında öncülük etmişlerdir. Nitekim Niğde Belediye Doktoru Hüsnü Bey Arkan soyadını, Niğde Belediyesi Encümen üyesi Rasih Bey Özdoğan soyadını, Niğde Belediye Evrak Katibi Avni Bey Özdoğan, Niğde Belediye Katibi Hakkı Bey Dokuz soyadını, Niğde Belediye Memuru Enver Bey Tuncer soyadını, Daimi Encümen üyesi Rasih Bey Özbek soyadını, Belediye Meclisi üyesi Meyli Bey Gönen soyadını, Belediye Meclisi üyesi Mustafa Bey Soylu soyadını, Belediye Fen memurlarından Cahit Bey Tekin soyadını almıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 17 Birinci Kanun 1934: 3).

Tablo 1: Niğde Belediyesi'nin 1935 Yılı Gelir Kalemleri

Belediye	Yıl	Binalar Vergisinden	Kazanç Vergisinden	Gümrük Resmine Munzam %10 Belediye Hissesi	Kanunda Yazılı Olmayan Teamüli Vergi ve Resimler	Belediyelerin Diğer Vergi ve Resimleri	İstikrazat	Geçen Seneler Alacağından 1938 Yılında Tahsil Edilen	Toplam
Niğde	1935	2.277	-	6.115	3.049	18.862	6.670	12.067	42.370

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 228.

Tablo 2: Niğde Belediyesi'nin 1935 Yılı Gider Kalemleri

Belediye	Yıl	İdare ve Hesap İşleri	Sıhhat ve Hayır İşleri	İmar ve Tezyin	Tanzifat, Tenzirat ve Elektrik İşleri	Su İşleri Tesisat ve Tamirata	İtfaiye	Diğer Masraflar	Toplam
Niğde	1935	8.011	3.754	3.746	3.858	2.159	1	15.088	36.617

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 604.

Niğde Belediyesi 1936 yılında bazı gayrimenkullerin ihale yoluyla satılması kararı almıştır. Bu bağlamda belediye tarafından 24 adet dükkan, 1 adet han, 5 adet mağaza, 1 adet kıraathane, 1 adet eczane, 1 adet fırın, 1 adet bahçe, 1 adet değirmen, 1 adet postane, 1 adet merdiven altı olarak belirtilen 40 parça iş yeri ve arazinin satışa çıkarıldığı belirlenmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 15 Haziran 1936: 4).

Niğde Belediyesi tarafından Hükümet Konağı önüne parklar inşa edilmiştir. İnşa edilen parklardan birinde büfe inşası da tamamlanmış ve büfenin kiralanması kararlaştırılmıştır. Diğer parkın ise tamamen ücretsiz hizmet vereceği halka duyurulmuştur. Ayrıca 1934 yılında Belediye Meclisi tarafından kararı alınan il haritasının hazırlanması sürecinde sona yaklaşmıştır. 1936 yılına gelindiğinde hazırlanan il haritası için Belediye Meclisi tarafından birtakım düzenlemeler yapılması talep edilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 22 Haziran 1936: 1).

Niğde Belediyesi'nin büyük gayretlerle başlatmış olduğu Niğde imar planlamasını yapması amacıyla dönemin tanınmış şehir planlamacılarından biri olan Prof. Egli görevlendirilmiştir. Prof. Egli planlamayı hazırlamak amacıyla Niğde'ye gelmiş ve 4 gün süreyle Niğde'nin fotoğraflandırılması çalışmalarını sürdürmüştür (Resmi Niğde Gazetesi, 28 Ağustos 1936: 1). Niğde Belediyesi 1936 yılında şehrin elektriğe kavuşması için de yoğun çaba sarfetmiştir. Belediye tarafından elektrik projesini hazırlamakla bir mühendis görevlendirilmiştir. Mühendis tarafından hazırlanan proje Niğde Belediyesi ve Niğde Valiliği tarafından onaylanması için Nafia Vekaleti'ne gönderilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 11 Eylül 1936: 1). Nafia Vekaleti tarafından onaylanan proje Niğde'de büyük bir sevinç yaratmıştır. Niğde Belediyesi projenin onaylanması ile projeyi vakit kaybetmeden açık eksiltme yoluyla müteahhitte verme kararı almıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 2 Birinci Teşrin 1936: 1). İhale süreci de başarıyla tamamlanmış ve Ganz adlı şirket ihaleyi kazanmıştır. Niğde'nin elektriğe kavuşacak olması da kentte büyük bir sevinç yaratmıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 22 İkinci Kanun 1937: 1).

Tablo 3: Niğde Belediyesi'nin 1936 Yılı Gelir Kalemleri

Belediye	Yıl	Binalar Vergisinden	Kazanç Vergisinden	Gümrük Resmine Munzam %10 Belediye Hissesi	Kanunda Yazılı Olmayan Teamüli Vergi ve Resimler	Belediyelerin Diğer Vergi ve Resimleri	İstikrazat	Geçen Seneler Alacağından 1938 Yılında Tahsil Edilen	Toplam
Niğde	1936	1.118	-	8.369	2.334	39.689	20.000	6.025	77.535

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 228.

Tablo 4: Niğde Belediyesi'nin 1936 Yılı Gider Kalemleri

Belediye	Yıl	İdare ve Hesap İşleri	Sihhat ve Hayır İşleri	İmar ve Tezyin	Tanzifat, Tenzirat ve Elektrik İşleri	Su İşleri Tesisat ve Tamirâtı	İtfaiye	Diğer Masraflar	Toplam
Niğde	1936	8.362	3.840	1.001	17.004	2.203	-	15.416	47.826

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 604.

Niğde Belediyesi'nin yoğun çalışmaları neticesinde Niğde'nin elektriğe kavuşması yolunda büyük bir adım atılmıştır. 1937 yılının mayıs ayında elektrik santrali binasının temeli büyük bir merasimle atılmıştır. Merasimde Niğde Belediye Başkanı Hüseyin Ülkü; elektriğin, içtimai hayat ve ekonomi üzerindeki rolleri, lüks bir ihtiyaç mahiyetinden çıkarak sanayide yarattığı kudret ve kolaylıklardan bahsetmiştir. Elektriğin Niğde'nin bütün komşu vilayetlerinde yapıldığı halde şimdikiye kadar Niğde'de yapılmamasına imkansızlıkların sebep olduğunu ve bundan bugünkü Belediye Heyetinin vicdanen muazzap bulunduğunu belirtmiştir. Beledi işlerde her zaman yüksek yardımlarını esirgemeyen dönemin valisi Faik Üstün'e şehir namına müteşekkik bulduklarını büyük bir heyecanla ifade etmiş ve Ulu Önder Atatürk'e ve büyük çalışma arkadaşlarına candan bağlılıklarını bir daha tekrarlamakla kıvanç duyduğunu beyan etmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 7 Mayıs 1937: 2).

Niğde Belediye Başkanı Hüseyin Ülkü 1937 yılında Niğde'nin elektrik meselesi hususunda yoğun çabalar sarf etmeye devam etmiştir. Nitekim Hüseyin Ülkü, elektrik malzemeleri Avrupa'dan getirileceği ve bu malzemelerin gümrük işlemlerinin belediye ait olması, elektrik işlerinin takibatını yapabilmek amacıyla Ankara'ya gitmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 18 Haziran 1937: 1). Niğde Belediye Başkanı Hüseyin Ülkü Ankara'da elektrik malzemeleri hususunda ciddi bir mesai harcamıştır. Bu mesailerinde elektrik malzemelerinin gümrük muafiyetlerini temin etmiş ve Niğde'nin su işleri konusunda çeşitli bakanlıklarla görüşmelerde bulunmuştur. Çalışmalar neticesinde de Niğde elektrik

santrali binası için getirilen malzemeler Mersin Limanı'na ulaşmıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 23 Temmuz 1937: 4).

Niğde Belediyesi 1937 yılı sonuna gelindiğinde şehrin en önemli ihtiyaçlarından biri olan fenni bir mezbahaneyi inşa edip tamamlamayı başarmıştır. Mezbaha 1936 yılında on bin lira bedelle müteahhide ihale edilmiştir. 1937 yılının haziran ayı itibariyle mezbahanın tüm eksikleri giderilmiş ve mezbaha işlemeye başlamıştır ve belediyenin önemli miktarda gelir kazanmasını da sağlamıştır. Belediye tarafından açılan mezbahanın aylık sabit giderleri ise 20 lira baytara, 20 lira memura, 20 lira bekçiye, 20 lira hademeye, 35 lira et ve sakatatın nakline olmak üzere 105 liradır. 1937 yılının ekim ayına gelindiğinde ise mezbahadan elde edilen toplam gelir 3.500 lira olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda Niğde Belediyesi'nin hizmete sunduğu mezbahanın kısa bir süre içerisinde Niğde ekonomisine katkı sağladığı tespit edilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 29 Birinci Teşrin 1937: 5).

Niğde Belediyesi 1936-1937 yılları arasında imar çalışmalarına da önem vermiştir. 1936 yılında Belediye tarafından Hükümet Binası önüne, sinema ve memleket hastanesine giden caddelere parke taş döşemiştir. Parke taşı döşemeleri için Niğde Belediyesi'nin 3.000 liradan daha fazla bir miktar para harcadığı belirlenmiştir. Ayrıca caddelerin ağaçlandırılması amacıyla belediye tarafından binden fazla akasya ağacı dikildiği tespit edilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 29 Birinci Teşrin 1937: 9).

Tablo 5: Niğde Belediyesi'nin 1937 Yılı Gelir Kalemleri

Belediye	Yıl	Binalar Vergisinden	Kazanç Vergisinden	Gümrük Resmine %10 Belediye Hissesi	Kanunda Yazılı Olmayan Teamüli Vergi ve Resimler	Belediyelerin Diğer Vergi ve Resimleri	İstikrazat	Geçen Seneler Alacağından 1938 Yılında Tahsil Edilen	Kasa Mevcudu	Toplam
Niğde	1937	821	1.416	14.399	659	31.976	20.000	2.076	392	51.739

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 228.

Tablo 6: Niğde Belediyesi'nin 1937 Yılı Gider Kalemleri

Belediye	Yıl	İdare ve Hesap İşleri	Sıhhat ve Hayır İşleri	İmar ve Tezyin	Tanzifat, Tenzirat ve Elektrik İşleri	Su İşleri Tesisat ve Tamirata	İtfaiye	Diğer Masraflar	Toplam
Niğde	1937	7.295	2.617	6.944	24.828	2.135	-	6.966	50.785

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 604.

Niğde Belediyesi'nin uzun yıllar uğraş verdiği elektrik santrali ve şehrin elektriğe kavuşması hayali sonuçlanmıştır. Niğde şehri 24 Mart 1938 tarihinde perşembe günü ilk kez elektrikle tanışmıştır

(Resmi Niğde Gazetesi, 29 Mart 1938: 1-2). Niğde Belediye Başkanı Hüseyin Ülkü döneminde şehre elektrik getirilmiştir. Elektriğin şehrin ekonomik ve sosyal hayatına yansımaları da ciddi olmuştur. Özellikle sokakların aydınlatılmasıyla şehirde akşam hayatının başladığı anlaşılmıştır. Ekonomik anlamda da ticari hayatın canlanmasına katkı sunulmuştur. Dönemin Niğde Belediyesi çalışmalarına ara vermeden devam etmiştir. Bu bağlamda şehrin imar planı çalışmaları kapsamında Niğde Belediyesi tarafından 150 lira maaşla çalışmak üzere bir mühendis veya fen memuru alınması için çalışma başlatılmıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 1 Nisan 1938: 3).

Niğde’de 1938 yılının ekim ayında belediye seçimleri başlamıştır. 4 yıllık bir süre için Niğde’ye hizmet verecek belediye seçimleri için toplanan Niğde Belediye Meclisi; seçimlerin 1 Ekim 1938’de başlayıp 8 Ekim 1938 tarihinde bitirilmesi kararını almıştır. Belediye Meclisi mahallelere göre oyların kullanılması yönünde bir karar almıştır. Buna göre Aşağı ve Yukarı Kayabaşı Mahallesi’nin 1 Ekim 1938’de, Yenice, Şehitler ve Efendibey Mahallelerinin 3 Ekim 1938’de, Şahsüleyman, Şahinali, Sıralı, Esenbey ve Çayır Mahallelerinin 4 Ekim 1938’de, Burhan, Eskisaray ve Sarıhan’ın 5 Ekim 1938’de, Songur, Alaeddin, Kala, Balhasan ve Ahibpaşa Mahallelerinin ise 6 Ekim 1938’de oy kullanacakları ilan edilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 30 Eylül 1938: 1).

Cumhuriyet Halk Partisi’nin 1 Ekim 1938 tarihinde yapılmasına başlanacak olan Belediye Seçimleri için göstermiş olduğu asil ve yedek üye adayları şu şekildedir; (Resmi Niğde Gazetesi, 30 Eylül 1938: 1).

Asil Üyeler: Firdevs Soylu, Şahiye Sümer, Hüseyin Ülkü, Rasih Özdoğan, Arif Bayhan, Vahdi Alper, Mustafa Göncü, Mustafa Balıkçı, Mustafa Elmacı, Kemal Gürel, Mustafa Aytaç, Kadri Yedier, Hasan Ünsal, Lütfi Dokuz, Halil Kitapçı, Hakkı Eroğlu, Bahattin Tecimer, Hasan Tezol, Neşet Sınar, İbrahim Bektaş, Yakup Gülsoy, İbrahim Yalçın’dır.

Yedek Üyeler: Emin Mete, Emin Gözenge, Azmi Soyusu, Hayrettin Atay, İbrahim Koç, İzzet Kınay, Ahmet Ekinci, Muharrem Tuzsuz, Hasan Beşer, Ali Arğın, İrfan Öztekin, Üzeyir Sıtkı Kahraman, Emin Uzer, Muhittin Uyanık, Durmuş Birer, Abdurrahim Binici, Mustafa Sağlam, Ali Soylu, Azmi Koçer, Nail Köksal, Azmi Öztürk, Hasan Varol’dur.

Niğde Belediye Meclis Üyelerinin seçimi münasebetiyle meclis üyeleri adına Dr. Hüseyin Ülkü tarafından çekilen telgraflar şu şekildedir; (Resmi Niğde Gazetesi, 21 Birinci Teşrin 1938: 2).

“Kemal Atatürk, Cumhurbaşkanı, Ankara

Yurdumuzun kurucusu ve koruyucusu Ulu Atamızın emir ve işaretleriyle şehir meclisi üyeliğine seçilen bizler dehasının yarattığı kutsal partiye ezeli ve ebedi bağlılığımızı ve açtığı ışıklı yolda yorulmadan yürüyecek birer ferdi olduğumuzu teyit ederken sonsuz tazimlerimizi arz etmekle kıvanç duyar ellerinizden öperim.”

“Celal Bayar, Başbakan, Ankara

Partimizin kutsal rejimlerine en uygun şartlar içinde yeni uray seçimimizin bittiğini en hararetle saygılarımızla yüce katınıza sunmaktan duyduğumuz bağlılık kıvançları içinde arz eyeriz.

“Şükrü Kaya, Dahiliye Vekili ve Cumhuriyet Halk Partisi Sekreteri, Ankara

Yurdumuzun kurucu ve koruyucusu Ulu Atamızın kutsal partisinin rejimlerine en uygun şartlar dahilinde uray meclisi üyeliğine seçilen bizler en derin ve hararetle saygılarımızı arz etmekle bahtiyarız.”

1 Ekim 1938 tarihinde başlatılan seçimler tamamlanmıştır. Ancak Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün vefatı sebebiyle belediye işlerinde gecikmeler yaşanmıştır. Bu bağlamda Niğde Belediye Başkanlığına bir kez daha seçilen Dr. Hüseyin Ülkü’nün görevine başlaması yönündeki kararname 29 Kasım 1938 tarihinde imzalanmıştır (BCA, Kurum: 30.11.1.0, Yer:126.42.10, Tarih:29.11.1938). Niğde Belediyesi Başkanlığı döneminde şehre elektrik getiren Dr. Hüseyin Ülkü elektriğin yaygınlaşması için de çalışmalara devam etmiştir. Niğde Belediyesi elektriği 1939 yılının temmuz ayına kadar akşamları saat 18:30’dan sonra faaliyete geçirmiştir. Ancak şehirde radyolardan

öğlen haberlerinin takip edilmesini sağlamak amacıyla 13:30 ile 15:30 saatleri arasında elektrik sağlanması kararı alınmıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 7 Temmuz 1939: 2).

Tablo 7: Niğde Belediyesi'nin 1938 Yılı Gelir Kalemleri

Belediye	Yıl	Binalar Vergisinden	Kazanç Vergisinden	Gümrük Resmine Munzam %10 Belediye Hissesi	Kanunda Yazılı Olmayan Teamüli Vergi ve Resimler	Belediyelerin Diğer Vergi ve Resimleri	İstikrazat	Geçen Seneler Alacağından 1938 Yılında Tahsil Edilen	Kasa Mevcudu	Toplam
Niğde	1938	471	1.110	9.903	-	35.966	20.000	8.569	16.068	72.087

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 228.

Tablo 8: Niğde Belediyesi'nin 1938 Yılı Gider Kalemleri

Belediye	Yıl	İdare ve Hesap İşleri	Sıhhat ve Hayır İşleri	İmar ve Tezyin	Tanzifat, Tenzirat ve Elektrik İşleri	Su İşleri Tesiat ve Tamirâtı	İtfaiye	Diğer Masraflar	Toplam
Niğde	1938	14.020	5.498	2.083	35.467	2.903	26	11.486	71.483

Kaynak: T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941, s. 604.

Niğde Belediyesi cenaze işleri ile de yakından ilgilenmiştir. 1939 yılına kadar Niğde halkının cenaze işlemleri için kullanılmak üzere bir cenaze arabasının olmadığı, cenazelerin omuzlarda taşındığı tespit edilmiştir. Mezarlıkların uzaklaşması ve büyümesi sebebiyle halkın sıkıntıları yaşadığını gören Niğde Belediyesi cenazelerin araba ile taşınmasını sağlamak üzere belediyeye ait bir cenaze arabası yaptırmıştır (Resmi Niğde Gazetesi, 11 Ağustos 1939: 2).

Dönemin Dahiliye Vekili Faik Öztrak Niğde'yi ziyaret etmiştir. Ziyareti sırasında öncelikle Niğde Belediyesi'ne gelmiş ve burada Belediye Başkanı Hüseyin Ülkü tarafından karşılanmıştır. Belediye Başkanı tarafından bütçe, belediyenin yapmış olduğu işler, imar planı, elektrik tesiatı, su yollarının inşası başta olmak üzere şehir ile alakalı konularda bilgilendirmede bulunmuştur (Resmi Niğde Gazetesi, 1 Birinci Kanun 1939: 1).

Niğde Belediyesi yurt içinde Erzincan'da yaşanan depremin yurt dışında İkinci Dünya Savaşı'nın yaratmış olduğu zorluklar içerisinde çalışmalarını sürdürmeye devam etmiştir. Sinema-Vali Konağı Caddesi üzeri çam ağaçları ile ağaçlandırılmıştır. Bu çalışmaya ilaveten Ankara'dan getirilen 3.000 adet fidanın da aynı güzergahta ağaçlandırılmasına devam edilmiştir. Böylece Niğde Belediyesi tarafından hükümet binaları, sinema ve belediye binalarının olduğu büyük bir alanın ağaçlandırılması faaliyetlerinin düzenlendiği belirlenmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 29 Mart 1940: 1).

Niğde Belediye Başkanı Dr. Hüseyin Ülkü, Kırşehir Milletvekili Yusuf Ziya Somer'in vefatı üzerine 1940 yılında ara seçim yoluyla Kırşehir milletvekilliğine başlamıştır (BCA, Kurum: 30.10.0.0, Yer:76.502.1, Tarih:26.07.1940). Niğde Belediye Başkanlığı görevine ise Hüseyin Ülkü'nün yerine, Ahmet Hamdi Öztekin belediye meclisinin oybirliği ile seçilmiştir (Resmi Niğde Gazetesi, 23 Ağustos 1940: 1).

SONUÇ

Niğde Belediyesi, Hüseyin Ülkü'nün başkanlığı döneminde sosyal ve ekonomik alanlarda önemli yatırımlar ve hizmetler gerçekleştirmiştir. 1934 yılında Soyadı Kanunu'nun uygulanmasında Niğde Belediyesi memur ve görevlilerinin halka örnek teşkil ettiği tespit edilmiştir. Niğde Belediye Meclisi üyeleri ve memurlarının aldıkları soyadları Resmi Niğde Gazetesi'nde paylaşarak halka ilan edilmiştir. 1934-1937 yılları arasında Niğde Belediyesi halkın ücretsiz olarak yararlanabileceği parklar yaptırmıştır. Niğde'ye modern bir mezbahane inşa edilmiş ve bu sayede Niğde Belediyesi'nin gelir elde etmesine olanak sağlanmıştır. Hüseyin Ülkü döneminde yolların parke taşlarıyla döşenmesi, ana yollara fidanlar dikilmek suretiyle ağaçlandırılması gibi peyzaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Niğde'nin Hüseyin Ülkü döneminde gerçekleştirdiği en önemli hizmet ise şehre elektrik santralının kurulması olmuştur. 1936 yılında elektrik santrali projesi Nafia Vekaleti tarafından onaylanmış, 1937 yılında projenin ihalesi tamamlanmıştır. 1937 yılının mayıs ayında elektrik santrali binasının temeli büyük bir merasimle atılmıştır. Elektrik santrali inşası kısa süre içerisinde tamamlanmıştır. Niğde şehri 24 Mart 1938 tarihinde elektrik santralının hizmete girmesiyle elektriğe kavuşmuştur. Elektriğin şehrin ekonomik ve sosyal hayatına yansımaları da ciddi olmuştur. Özellikle sokakların aydınlatılmasıyla şehirde akşam hayatının başladığı anlaşılmıştır. Ekonomik anlamda da ticari hayatın canlanmasına katkı sunulmuştur. Bu dönemde elektriğin sağladığı önemli gelişmelerden biri de radyo yayınlarının takip edilmesine imkân sağlamış olmasıdır.

Niğde Belediyesi mezarlık işleri ile de yakından ilgilenmiş ve cenaze arabası temin ederek halkın bu konuda yaşadığı zorluklardan da kurtulmasını sağlamıştır. Hüseyin Ülkü'nün Niğde Belediye Başkanlığı döneminde Niğde Belediyesi'ne ait 1935, 1936, 1937, 1938 gelir gider kalemleri incelendiğinde giderlerin, gelirlerin üzerine çıkmamasına gayret gösterildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda mali disiplin içerisinde yatırım ve hizmetlerin gerçekleştirildiğini söylemek mümkün olmuştur.

KAYNAKLAR

A. Arşiv Belgeleri

- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)*, 10.9.0.0/47.140.5.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.10.0.0/76.502.1.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 10.9.0.0/47.140.5.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.11.1.0/91.39.16.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.11.1.0/126.42.10.
Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.10.0.0/76.502.1.

B. Araştırma ve İnceleme Eserler

- Avcı, Y. (2016). Tanzimat Döneminde Osmanlı Belediyeciliği Üzerine Karşılaştırmalı Analizler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (24), 167-180.
- Bostanoğlu, Ö. (1990). Türk Belediyeciliğinde Güncel Tarihsellik. *Amme İdaresi Dergisi*, 23 (2), 74-93.
- Çapar, S. (2019). Tanzimat Döneminde İlçe Ve Kaymakamın Buluşması. *İdarecinin Sesi Dergisi* (190), 30-33
- Çelik, B. (1995), Türk Belediyeciliğinin Tarihsel Gelişimi. *Yeni Türkiye*, (4),588-597.

Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.

Eryılmaz, B. (2007). *Kamu Yönetimi*. (Genişletilmiş ve Güncellenmiş Yeni Baskı). İstanbul: Erkam Matbaası, İstanbul.

Es, M. (2008). Osmanlı Devletinde Mahalli İdareler. *Yerel Siyaset Dergisi*, (27), 29–38.

Karabulak, S. (2013). *Türk Kamu Yönetiminde Belediyecilik Tarihi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Konya Vilayeti Salnamesi, H. 1286.

Oktay, T. (2020). 1855-2020 Döneminde Türkiye’de Büyükşehir Belediye Yönetiminin Gelişimi. *Strategic Public Management Journal*, 6 (12), 1-41. DOI: 10.25069/spmj.788976

Ortaylı, İ. (2011) Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840- 1880). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Seyitdanlioğlu, M. (1999). Tanzimat devrinde Meclis-i Valâ, 1838-1868. Ankara: TTK Basımevi.

Sunay, C. (2008). Türkiye’de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi. *Yerel Siyaset*, 32-67.

Şentürk, H. (1992). *Osmanlı Devleti’nde Bulgar Meselesi(1850-1875)*. Ankara: TTK. Basımevi.

T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Belediyeler İstatistiği 1929-1938*, Ankara, 1941.

TBMM Milletvekilleri Albümü, *VI. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Özgeçmişleri (1939-1943)*.

Vural, T. (2004). Osmanlı İmparatorluğu’nda Yerel Yönetimler. *Türk İdare Dergisi*, (444), 179-193.

Yaylı, H. & Yaslıkaya, R. (2012). Türkiye’de Yerel Hizmetlerle İlgili Yasal Düzenlemelerin Gelişimi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 47(2), 65-82.

Yaylı, H. (2015). Türkiye’de mahalli idarelerin tarihi gelişimi. (Editör: Kemal Görmez), *Yerel Yönetimler içinde* (ss. 27-81), Ankara: Orion Kitabevi.

Yörükoğlu, F. (2009). Türk Belediyeciliğinin Gelişim Süreci. *Mevzuat Dergisi*, (135), 1-18.

C. Gazeteler

Resmi Niğde Gazetesi, 7 Nisan 1944.

Resmi Niğde Gazetesi, 15 Birinci Teşrin 1934.

Resmi Niğde Gazetesi, 23 Birinci Teşrin 1934.

Resmi Niğde Gazetesi, 29 Birinci Teşrin 1934.

Resmi Niğde Gazetesi, 12 İkinci Teşrin 1934.

Resmi Niğde Gazetesi, 26 İkinci Teşrin 1934.

Resmi Niğde Gazetesi, 17 Birinci Kanun 1934.

Resmi Niğde Gazetesi, 15 Haziran 1936.

Resmi Niğde Gazetesi, 22 Haziran 1936.

Resmi Niğde Gazetesi, 28 Ağustos 1936.

Resmi Niğde Gazetesi, 11 Eylül 1936.

Resmi Niğde Gazetesi, 2 Birinci Teşrin 1936.

Resmi Niğde Gazetesi, 22 İkinci Kanun 1937.

Resmi Niğde Gazetesi, 7 Mayıs 1937.

- Resmi Niğde Gazetesi*, 18 Haziran 1937.
Resmi Niğde Gazetesi, 23 Temmuz 1937.
Resmi Niğde Gazetesi, 29 Birinci Teşrin 1937.
Resmi Niğde Gazetesi, 29 Birinci Teşrin 1937.
Resmi Niğde Gazetesi, 29 Mart 1938.
Resmi Niğde Gazetesi, 1 Nisan 1938.
Resmi Niğde Gazetesi, 30 Eylül 1938.
Resmi Niğde Gazetesi, 30 Eylül 1938.
Resmi Niğde Gazetesi, 21 Birinci Teşrin 1938.
Resmi Niğde Gazetesi, 7 Temmuz 1939.
Resmi Niğde Gazetesi, 11 Ağustos 1939.
Resmi Niğde Gazetesi, 1 Birinci Kanun 1939.
Resmi Niğde Gazetesi, 29 Mart 1940.
Resmi Niğde Gazetesi, 23 Ağustos 1940.

EK 1: Hüseyin Ülkü'nün Belediye Başkanı Seçilişi Yerel Basında

Resmî

NİĞDE

İLK ÇIKIŞ : 23 İKİNCİ KÂNUN 1928

ABONÉ

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR

HANATTAN

MESULİYET KABUL OLUNMAZ

NEŞREDİLMİYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazartesi günleri neşrolunur haftalık gazete

ADRES: NİĞDEDE: RESMÎ NİĞDE

Tanesi (5) Günü geçenciler (20) Kuruştur . 23 BİRİNCİ TEŞRİN 1934 Altıncı Yıl SAYI : 337

Doktor - Operatör Hüseyin Bf. Belediye Reisi oldu

Memleketin böyle bir Operatöre çoktan ihtiyacı vardı.

934 - 938 davresi için gecelerle yapılan Belediye İdâ seçiminden evvelki sayılarımızda bahsetmiş ve memleketin çok çınarlı ve iş bilir gençlerinin ittifakla kazanmış olduklarını bütün okurlarımıza sevinçle bildirmiştik .

İste, bu gün fevkalâde toplantısını yapan yeni Belediye meclisimiz içlerinden Doktor - Operatör Hüseyin beyfendiye müttefikan reisliğe seçmişlerdir.

Bu çok değerli seçimden ötürü saygı değer âzalarımızı öz yürekten selamlar ve alkışlarken bakımsız memleketin, bu günkü vaziyeti üstünde de biraz durmak isteriz :

Okurlarımızı sıkılmamak için ufak tefek şeyleri birakarak asıl bizi yaşatacak, bir gün bile geriye kalmayı hepimizi sınırlendirecek ve özecek olan içme suyumuza bir bakalım :

Bu su, kaynağından şehre gelinceye kadar belki yüz yenden açıktır. Bu açıklıkların kimisi herkesin kovasını, testisin batırarak su alması için kasten konulmuş, kimisi de yol üzerlerinde, bahçe içlerinde, ev aralarında, mezarlık ortasında hendehinginden patlak vermiş bataklıklar yapmış, rüzgârların veya her hangi bir suyun sürükleyip getirdiği mikroplarla dolmuştur.

Eşi, hemen her memleketde az bulunan çok tatlı içme suyumuzun şu haline akli basında hangi vatan-dışı yüreği sızlamaz?

Tabiatın çok yerdan kışkandığı bu güzel su, ihmallerde böylece bozulduğundan az çok hali vakti yerinde olanlar Hançerli köyünden tenekelerle satın aldıkları suyu içerler . Varın gerisini siz anlayın .

Bozukluğuna göre genede fatihliğini kaybetmeyen suyu, çok sağlam ve temiz havası, türlü kokulu, yidikçe iştah veren çeşitli meyvesi, tabii kuruluş güzelliği ile ün almış memleketimiz, komşu memleketlere bir yayla olacak bir vaziyette iken, asrın medenî varlıklarından ve bu memlekete çok yaraşan Eletirige halâ kavuşmamış, gecenin korku verici zindanları içinde sürüklenip gitmektedir . Şu hale bakıp bu memlekete acımamak mümkün değildir . Çünkü komşu memleketlerin kazaları bile bu yönden bizi çoktan geçmişlerdir .

Şehirde, yiyecek, içecek şeyler bütün açıkta satılır, sokaklardan, caddelerden pislikten, su birikintilerinden, her tarafta açılan yapı yıkıntılarından geçilmez . Memleketin ortalık yerinde kurulan pazar yerinde biriken köylü hayvanlarının gübreleri temizlenmez, buradan rüzgârlarla bütün çarşı ve mahallâta dağılır . Kasap, bakkal ekmekçi dükkânları hep açık ve bakımsızdır . Akşama kadar yiyip içtiğimiz bütün mikroptur . En başta gelen memleket haritası henüz yapılmamıştır . Herkes istediği yere, istediği şekilde ev yaptırın

Muayyen olan caddeler üstünde bile yapılacak evler için olsun bir pilân verilmemiştir . İşte memleketin toplu görünüşü .

Bu gün, bu acıklı vaziyet karşısında millî duygusu incinen memleketimizin en bilgili Doktoru ve C. H. Fırkası reisi Hüseyin Bf. bütün şahsî menfaatlarını

BELEDİYE TOPLANTISI

Bugün fevkalâde toplantısını yapan Belediye meclisimizin yeni âzaları ve ruznameî müzakerat ikine sahifemizde derç edilmiştir .

Kiral Aleksandr

La République , Paris : 10 B. Teşrin 1934

Kiral Aleksandr'ın hayatı ve vücuda getirdiği devlet hakkında bir makale yazan " La République ", diyor ki ;

" .. Mamafih Kiral Aleksandr'ın vücuda getirdiği eser henüz bitmemiştir . Yugoslavya devleti kuvvetlidir, millet müreffehdir. Yugoslavya'nın dostları ve müttetikleri vardır . Son siyasi faaliyet Yugoslavya ile Bulgaristanı birbirine yaklaştırmıştır . Ancağ yarımın en zor ve en büyük eseri görünmekte idi . Bunun husul bulması için Kiral Aleksandr'ın sabrına, ısrarına ve zekâsına ihtiyaç hissedilmişti . Bugün bilhassa Balkanlarda istikbâl az çok muazzam bir tesir yapmaktadır. Almanya Balkanlarda kendi menfaatlerini temin için büyük bir gayret sarfetmektedir . Halbuki bu hususta Roma ile Paris arasında ve Paris ile Balgrat arasında hiç bir şey yapılmış değildir . Diğer taraftan Varşova kat'i olarak Berlin istikametini almıştır . Bu gibi ahvâl arasında Kiral Aleksandr'ın ölümü umuma şamil bir felâket teşkil etmektedir .

yaşama şartlarına bizi en kısa yoldan ulaştırabileceğine bütün inanımızla güvendiğimizden ; bu memleketin böyle bir Operatöre çoktan ihtiyacı vardı, diyoruz .

Yalnız Memleketin yükselmesi için çok büyük feragat ve fedakârlık gösteren, bu uğurda sarımsız bir insanla çalışan kıymetli gençlerimizden C. H. F. reisi ve yeni Belediye reisimiz Doktor - Operatör

Hüseyin Bf.

çığniyerek ileri atılmış ve zavallı hasta memleketin dertlerini, yaralarını da onarmak yoluna koyulmuşlardır.

Hüseyin Bf. nin Fırka işlerini üzerine aldığı günden beri gösterdiği feragatı ve bu memlekete ettiği iyilikleri hiç bir zaman gözden kaçırmıyacak ve unutmıyacağız .

Onun için bu içli inkılâp gönüllüsü memleket çocuğunun bu yönden de gösterdiği feragattan ötürü bütün Niğde halkı namına en derin saygılarımızı sunar ve kendilerini bütün varlığımızın içten gelen coşgunluğu ile alkışlar ve kutlular ve bilgili reisimizin gün d n güne değişmekte olan

Kaynak: Resmi Niğde Gazetesi, 23 Birinci Teşrin 1934, s. 1.

EK 2: Hüseyin Ülkü Döneminde Niğde'nin Elektriğe Kavuşması

ABONE	Kış
YILLIK	300
YARI YILLIK	150
AYLIK	25

Niğde

-CUMA GÜNLERİ ÇIKAR, RESMİ İL GAZETESİDİR-

Hassas Şartlar
Kağıt ve baskı materyalleri yerli ve yabancı fabrikalardan (20) ve diğer her materyal (17) her hafta 20 (iki) defa çıkarılır (işin de 15) her hafta çıkarılır.

25 MART 1938
İLK ÇEKİŞ : BİRİNCİ KANUN 1938
SAYI : 512

Niğdeliler SÜRÜR İÇİNDE

BOL ELEKTRİK IŞIKLARILE YIKANAN CADEDELERDE DOLAŞAN HALK YAŞA ATATÜRK AVAZELERILE ŞENLİK YAPMAKTADIR.

Niğdeliler şimdiye kadar misli görülmemiş bir bayram daha yaptılar.

1937 yılının Mart ayı içinde de, senelerden beri adı dillerde doluştuğu halde bir türlü fiyle çıkarılmayan şehrin Elektrik derdi artık son ve katı şeklini almış bulunuyordu. Çünkü Elektrik projesi yapılmış, formaliteler ikmal edilmiş ve santral-ta tesisat müteahhidine ihale edilmişti.

İçtimai bünyesinde, sanat hayatında yaratacağı tekâmülün ne kadar büyük olduğu hakkında herkesin bildiği ve bir müteahhide halini alan fuzulî sözlerden tesviki ederek burada tesisatın ne mühim bir emek ve gayretin mahsulü olduğunu tebarüz etti.

Eski yıllarda en küçük esnaf-tan en büyük müesseseye kadar borçlu bulunan, kullandığı me-murun aylığını ödiyemeyecek ka-dar iktisadın zafa düşen Uray,

vücade getirmesi hüsnü niyetinin iş bilirliğinin müşahhas bir misa-lidir.

Bu meyanda ve bilhassa şehrin elektrikleşmesine manen ve maddeten yardım eden ve bu hususun temini için özel ku-ruldan 15 bin lira gibi büyük bir yardımda bulunan sayın İlbayımız Bay Faik Üstün'ün bu himmetleri de Uray heyeti-mizin ve Niğdelilerin ebediyen ve minnetle yad edecekleri hayr-hahane bir yardımdır.

Belediye heyetimiz ve onun feragatkar, yurdu için daima iyi emeller besleyen değerli Şarba-yı Dr. Hüseyin Ülkü, Niğdelile-re armağan ettiği büyük eserle çok yerinde olarak övünebilir.

Bugünkü Elektrik tesisatı hakkında hemşehrilerime becere-bildiğim kadar izahat vereceğim:

Şarbağlı'nı uldesine aldığın günden beri şehrin İmarını, Tezjini, dışınca Medeni ve umumi ihtiyaclarımızın temini için yiceli gündüzlü çalışan enerjik Şarbağlı'nı Dr. - Operator Hüseyin Ülkü

Lokomobil, 14 Atmosfer taz-yikli, Lang firmasının en son sistem ve çift silahlı buhar lokomobilidir. Normal olarak 160, daimi ve azami olarak ta

katindedir.

Bo lokomobil ve tesiat 30 seneyi aşkın bir ömre maliktir. Lokomobilin Türkiye'de eşi he-nüz yoktur. Yalnız aynı firma-nın 60, 90, 120, beygir taka-tinde olanları Türkiye'nin bir kaç yerinde faaliyettedir.

Tesisatımız en son sistem olmakla beraber gayet ekono-miktir. Bir günde en çok ça-ıştıgı takdirde bile 500 - 600 kilo kadar çeltik kömürü yakar. Kömürün ton itibarile maliyet fiyatı 11 liradır.

Elektrikğin kilovatını şimdilik tahmini söylüyorum - 20 kurşa yakabileceğiz. Abone mikda-rı beş yüzü geçtikten sonra bu fiyat haddi aşarive indiri-lebilir. Fiyatın indirilmesin-de kömürün ucuz mal olmasın-da da tesiri tabiidir. Salâhiyet sahibi zatlerin ifadesine göre kömürün fiyatı ile Elektrikğin kilovatının maliyeti kömür fiyatına nazaran bir buçuk misline mal oluyor. Yani kömürün tonu 11 lira koladığına göre: $11 \div 2 = 5,5$ eder $11 + 5,5 = 16,5$ buçuk oluyor demektir. Buna nazaran ileride elektrikğin kilovat fiyatı 16,5 kurşa ineblecektir. Maahaza halî hazır kilovat fiyatı bile Türki-yenin bir çok yerlerine nazaran kıyas kabul etmeyecek kadar ucuzdur.

Niğdelilerin göstereceği rağ-bete göre pek yakında ucuz elektrik yakabileceğiz.

Bir çoklarının dediği gibi bu tesiat, şehrin başına bir kül-fet olmayacaktır. Bilakis pek yakında şehirden bir çok sınıl müessesatın meydana gelmesine şimil olacak ve şehirden sanat hayatının geniş bir yükselme-mazhar olmasına yardım ede-cek-tir.

- Sotu S. 2 de -

Elektrik davamızın tahakkuku için kıymetli muzaheretlerini esirgemeyen sayın Vahi ve Parti Ba-kanımız

B. F. ÜSTÜN

O gün yurtsever bütün Niğ-deliler için meşut bir gün ol-muştu. Zira geç de olsa şehrin mutlaka Elektriğe kavuşacağına artık bütün Niğdelileri inandı-racak hakiki ve katı adimlar atılmış bulunuyordu.

7 Mayıs 937 de Santralın tem-el atma törenini yapmıştık. 24 Mart 938 Perşembe gününde menden Nura kavuştuk.

Şehrimiz artık ebedî zolmet-ten kurtulmuş ve - karanlıklar diyarı gibi kara bir kelimenin küde ettiği manayı admeden eldivene almış ve sıyrmış at-mıştı.

Elektrikğin - en az mîlâde bile - bir şehir veya kasabanın

Kaynak: Resmi Niğde Gazetesi, 25 Mart 1938, s. 1.

EK 3: Niğde Elektrik Santrali

28 I. TEŞRİN 1938

BESMİ NİĞDE

SAYFA 5

N 1938

Belmiştir.
Bir ka-
malarında
mektodir.

odn ve
tomun
mislec-
ba ve
yberde
sında
getir-

n ile-
urik
aba-
aray
sa-
uş
mli
ün-
ye-
ian
ka-

Niğdenin 937 yılında kavuştuğu Elektrik tesisatından : Elektrik santralının iç ve dışından iki görünüş

Mahalli idare bir taraftan güzel binalar inşası suretile Memleketin inarına hizmet etmiş diğer taraftan da bu güzel binalarda halkın sıhhatini korumuşlardır. İki resim Niğde Memleket hastahanesinin bir kaç pavyonunu göstermektedir.

Hastane eli yataktır. muhtin sağlık durumu üzerinde müessir faaliyetlere sahne olmaktadır. 1923 den 1938 yılına kadar 10484 vatanında bu Hastanede tedavi edilmiştir. ayrıca 30720 vatanında ta muayene suretile derterlerine deva bulunmuşlardır.

Teçhizat itibarile gündün güne takamüle doğru ilerlemektedir.

Niğde Hastanesi pavyonlarından bir görünüş

Hummalı çalışmaları dört yıl içinde Şehrimize bir çok kıymetli eserler kazandıran Şarbay Dr. Operatör Huseyin Ülkü

Memleket Hastanesinden diğer bir görünüş

Tarım Bakanlığının Niğdede tesis ettiği örnek fidanlıklardan bir görünüş

İlin Tarım ve Ekonomi bünyesinde mühim inkişaf- lar yaratacak olan Gebere barajının müteahhidine ihalesi ve inşaat faaliyetine geçilmiş olması da bilhassa kayda değer kalkınmalar- dandır.

Biz, Gaztemizin - hacmini ve vaktin darlığını göz önünde bulundurarak - Cumhuriyet yıllarında Niğdede neler yapıldığını tebarüz ettirebilmek için yapılan işlerden bazılarının resimleri dercetmekle iktifa ediyoruz.

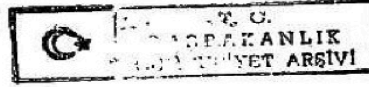
Belediye Reislikleri seçimi

Bu yılki Belediye Reisliği seçiminin Dahiliye Yekâle- tinden verilen emir üzerine 1 teşrin sani 938 tarihine 1 aslıyatı sah gün ü yapılacağı öğrenilmiştir.

Kaynak: Resmi Niğde Gazetesi, 28 Birinci Teşrin 1938, s. 5.

EK 4: Niğde Belediye Başkanlığı Görevine Hüseyin Ülkü'nün Seçilmesi

T. C.
Dahiliye Vekâleti
M. İ. U. M.
Ş. M.
Sayı

Hulâsa: 30/10/934

No. 10380

Kararname

I - Niğde Merkez belediye meclisince Reisliğe seçilen Doktor Hüseyin beyin intihabı belediye kanununun - 89 uncu maddesince tastik edilmiştir .

2 - Bu kararnamenin hükümlerini icraya Dahiliye vekili memurdur .

13 T.Sani 1934

Reisi Cumhur

Gazi M. Kemal

Başvekil

Dahiliye vekili

hsy

S. Kara

Cevaben yazılacak Evrakta; Cevap olduğu muharreratın tarih numarasıyla hangi daire ve şube ifadesiyle yazıldığıнын deroulunması risa olusur

030 | 11 | 1 | 91 | 39 | 16

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.11.1.0/91.39.16., 13.11.1934.